

הצעת פתרון בחינת הבגרות
בסוציולוגיה 2 יח"ל
מוגשת על-ידי רשת אנקורי
הפתרון נכתב על-ידי
אורנה צח
ניתן למצוא את הפתרון גם ב-
www.ankori.com
www.yedtichon.co.il

פרק ראשון

1. דוגמא לנורמה הנגזרת מערך ההשכלה היא: סיוע לתלמידים מתקשים. מאחר וקיימת הסכמה רחבה בתרבותנו כי ההשכלה חשובה להתפתחות אישית ומקצועית, מביעים מורים ותלמידים באופן מעשי את ההשקפה ומגשימים אותה ע"י התמיכה שמעניקים.
ע"פ הגישה הפונקציונליסטית הערכים מנחים את תפיסת עולמם והתנהגותם של בני התרבות. ככל שקיימת הסכמה חברתית על ערכים מרכזיים כך תגבר הלכידות החברתית וככל שיותר אנשים בחברה יפעלו ע"פ אותם ערכים, הסדר החברתי יישמר. הנורמות מגדירות את הציפיות החברתיות ומדגישות את ההתנהגות הרצויה ובכך מפרטות כיצד להגשים בפועל את הערכים.
2. דוגמא לנורמה הנגזרת מערך "כבוד לרכוש הזולת" היא לא לגעת ברכוש שאינו שלך. ע"י הימנעות ממגע עם רכוש הזולת אנו מכבדים את פרטיותו ואת זכותו לביטחון ברכושו.
ע"פ התיאוריה האקולוגית של ברונפנברגר משרד החינוך מהווה מערכת "מאקרו" עבור התלמיד. בכך שהמשרד קובע מדיניות, חוקים וכללים הוא משפיע על חיי הפרט כתלמיד.

פרק שני

3. א. **מנהיג חברתי** ממלא את הפונקציות החברתיות בקבוצה, פועל ליצירת אווירה טובה ודואג ליחסי הגומלין בקבוצה. תכונותיו: יכולת לשתף, לסייע, להביע אמפתיה ולהזדהות עם האחר.
ב. **מנהיג משימתי** פועל לקידום מטרות הקבוצה ומשימותיה. תכונותיו: יכולת להוביל דיון תוך הכוונת חברי הקבוצה, העלאת הצעות, סיפוק מידע, מתן משוב.
- ב. מאפייניו של דוק כמנהיג: קונפורמיות לנורמות הקבוצה, שליטה במערכת התקשורת ההיררכית (קשרים עם קבוצות אחרות אפשרו לו קבלת מידע), דאג שהחלטותיו יתקבלו כצודקות בעיני חברי הקבוצה.
הקונפורמיות של דוק מתאימה ל**מנהיג חברתי** שהלכידות והאחידות הקבוצתית חשובה לו יותר מכל. כמנהיג חברתי דוק דאג להסכמה רחבה בין חברי הקבוצה ובין הקבוצה לבינו כדי למנוע מתחים וסכסוכים ככל האפשר.
4. א. נשים אינן רואות בגברים **קבוצת התייחסות נורמטיבית** כי זוהי קבוצה שהפרט מעוניין להצטרף אליה אף במחיר עזיבת קבוצת ההשתייכות שלו. נשים אינן רוצות להצטרף אליה, אינן רוצות להפוך לגברים. נשים מתייחסות לגברים כ**קבוצת התייחסות משווה** כי מתייחסות אליה ולערכיה לצורכי השוואה. מתוך השוואה הן לומדות, למשל, על היחס והזכויות הניתנות לגברים ובודקות האם קיים שוויון.
- ב. החוק למניעת אלימות במשפחה (1991) - נועד להגן על חברי המשפחה בכלל ונשים בפרט מפני אלימות ומטיל סנקציות כלפי התוקף.
חוק משפחות חד הוריות (1992) - נותן לגייטימציה חברתית וזכויות סוציאליות לדפוס משפחה זה ובכך מגן על נשים רבות.

5. **א.** סוכן חיברות, ע"פ התיאוריה הפונקציונליסטית, הוא דמות שמטרתה להעביר את הפרט בהצלחה דרך תהליך החיברות, תוך הדגשת המסרים הרצויים לחברה. הסוכן משמש כמנגנון לפיקוח חברתי. לפי תיאוריה זו תהליך החיברות נועד להכשיר את הדור הבא לתפקד בחברה ולשמור על חברה יציבה. האחראי לביצוע מטרות אלו הוא סוכן החיברות שעליו להקנות לפרט את התרבות ולהפעיל מנגנוני פיקוח חברתי לבקרה על הקונפורמיות שלו.

ב. קבוצת השווים היא חבורה של בני אותו גיל, השייכים לאותן מסגרות חברתיות וחווים חוויות דומות. קבוצה זו מהווה את סוכן החיברות המשמעותי ביותר בגיל ההתבגרות בהיותה מקור להשוואה חברתית, חיקוי והזדהות, תמיכה, שייכות, התנסות וכן היא מסייעת למתבגר לעצב את זהותו, משמשת לו "מראה" באמצעותה הוא יכול להעריך את עצמו.

6. **א.** חיברות מטרים הוא התהליך היוצר הכנה והכשרה של הילד לתפקידו כבוגר עתידי. ביה"ס מאפשר להתנסות בתפקידי מבוגרים הכרוכים בהתנסות בעצמאות ולקייח אחריות, כמו למשל, ועד כתיב או מועצת תלמידים.

ב. בחברה המסורתית קיים מעבר ישיר מילדות לבגרות, בסמוך להתבגרות הפיזיולוגית, ללא תקופת התבגרות. (בד"כ מצוין בטקס מעבר) הילדים עוברים הכשרה במסגרת המשפחה לעיסוקם העתידי, המקצוע עובר מאב לבן.

בחברה המודרנית תקופת ההתבגרות ממושכת, קיים פער בין הבגרות הפיזיולוגית לבגרות החברתית-תפקודית. החברה מבוססת על התמחות מקצועית ולכן תהליך ההכשרה המקצועי מורכב וממושך.

פרק שלישי

7. **א. סטטוס שיוכי** - סטטוס שהאדם לא עשה דבר כדי להשיגו, בד"כ זכה בו מלידה.
סטטוס השגי - סטטוס שאדם זכה בו באמצעות מאמץ אישי ובחירה.

ב. סמל הוא אובייקט בעל משמעות מופשטת המייצג דבר אחר. התג מהווה סמל סטטוס, הוא סימן גלוי המזוהה בחברה כמעיד על סטטוס. תג המייצג את הארץ שממנה הגיע המשתתף מעיד על סטטוס שיוכי ותג המייצג על דרגת הצופה מעיד על סטטוס השגי.

8. **א. ארגון פורמלי** הוא סוג ייחודי של קבוצה משנית. המשותף: שניהם מאופיינים ביחסים תכליתיים שנועדו לענות על מטרה מסוימת. המבדיל: לארגון פורמלי מבנה היררכי ובראשו גוף מחליט וכן תקנון כתוב. לקבוצה משנית יכולים להיות מבנים אחרים ואין בה בהכרח תקנון כתוב.

ב. "תנועת הצופים העולמית" היא ארגון פורמלי שנועד להשגת מטרות, מאופיין במבנה היררכי וגוף מחליט בראשו. יש לו תקנון כתוב ושינוי באיוש התפקידים לא יערער את יציבותו. הקבוצות בכל גדוד הן קבוצות משניות שנועדו לענות על מטרות והיחסים בהן תכליתיים. (כשקבוצה כזאת פועלת לאורך זמן סביר שהיחסים בה יהפכו לראשוניים).

9. **א. תרבות משנה** היא מגזר חברתי המהווה חלק מהתרבות הכללית, שבתחומים מסוימים יש לו מאפיינים ייחודיים.

ב. תנועת הצופים מהווה תרבות משנה בכך שמקבלת את החוקים והערכים המרכזיים במדינה שבה פועלת אך יש לה גם מאפיינים ייחודיים כמו: ערכים שמדגישה (תועלת לחברה) וסמלים ייחודיים: המדים, התגים וכן פעילויות "צופיות" כמו הקמת מחנה ובישול בתנאי שדה.

10. **א. תיאוריית האינטרקציה הסימבולית** מתמקדת ביחסי הגומלין החברתיים במישור המיקרו. לטענתה, לא קיימת מציאות אובייקטיבית אלא מציאות שנבנית בתהליך מתמיד של פרשנות ותגובה באינטרקציות השונות. כל אינטרקציה מתחילה במצב כלשהו: הגיימבורי. מתרחש ארוע: פריקת משאית ציוד ופרשנות ע"י השותפים לאינטרקציה: צופים שלא הכירו את חברי הקבוצה פרשו את המצב כהזדמנות להועיל לאחרים. תגובתם התבצעה בהתאם לפרשנותם למצב: הציעו עזרה.

ב. דוגמא לתקשורת לא מילולית בקטע: "אלה שלא שלטו היטב בשפה נעזרו בתנועות ידיים ובסימנים מוכרים".

11. א. פונקציה גלויה של **טקס** מזוהה ומכוונת. כוללת את מטרותיו, התוצאות וההשפעות שלו. פונקציה סמויה אינה מזוהה עם הטקס או כוללת תוצאות והשפעות שהטקס אינו מכוון אליהן. בטקס החניכה המתואר בקטע הפונקציה הגלויה היא לציין סיום תהליך למידה ע"י תגים המייצגים שייכות לתנועה.

ב. טקס החניכה הוא **טקס מעבר** המציין שינוי בסטטוס. באמצעות הטקס מוגדר הילד כ"צופה" ומוטלות עליו חובות וזכויות חדשות בהתאם לערכי התנועה.

12. א. מאחר והנחקרים הם בני תרבויות שונות שיטת **התצפית המשתתפת** תסייע לצופה הישראלי להבין יותר לעומק את מרכיבי תרבותם ומשמעותם מנקודת מבטם של הנחקרים. מאחר ואינו בקיא בתרבותם הוא עלול לשגות בהבנת המרכיבים אם יחקור בשיטה אחרת. בנוסף, היותו שותף לקבוצה מאפשרת לו לראות היבטים בתרבויות האחרות שלא היה מגלה באופן אחר.

ב. חברי השכבה הבוגרת יביעו שביעות רצון גבוהה יותר מהפעילויות בצופים לעומת חברי השכבה הצעירה. המשתנה הבלתי תלוי הוא הגיל.